

Omvärldsbevakning

**– eller konsten att driva utvecklingen
istället för att drabbas av den**

Skrift ett i en serie avsedd att inspirera och ge vägledning inför förändrings- och utvecklingsarbete. Innehållet bygger på material som deltagarna i Partsrådets program *Förändring och utveckling: Ett konstant tillstånd* tillsammans arbetat fram.

En möjlighet att ligga ett steg före

Ett systematiskt omvärldsbevakningsarbete ökar en organisations möjligheter att fatta kloka beslut i tider av förändring och utveckling. Genom att vara medveten om hur det som händer i omvärlden påverkar den egna verksamheten skapas möjligheter att anpassa sig efter förändrande förutsättningar såväl som att ligga ett steg före utvecklingen.

Fördelarna med ett väl genomfört omvärldsbevakningsarbete är många. Det gör det möjligt att anpassa tjänster och informationsmaterial efter brukarnas behov såväl som att modifiera enskilda arbetsuppgifter så att de bättre stämmer överens med verkligheten. Insikter från omvärldsbevakningen kan till och med användas för att påverka organisationens uppdrag, genom att uppdragsgivaren informeras då händelser i omvärlden förändrar verksamhetens förutsättningar.

Kort sagt skapar ett väl genomfört omvärldsbevakningsarbete en möjlighet att vara den som driver utvecklingen istället för den som drabbas av den.

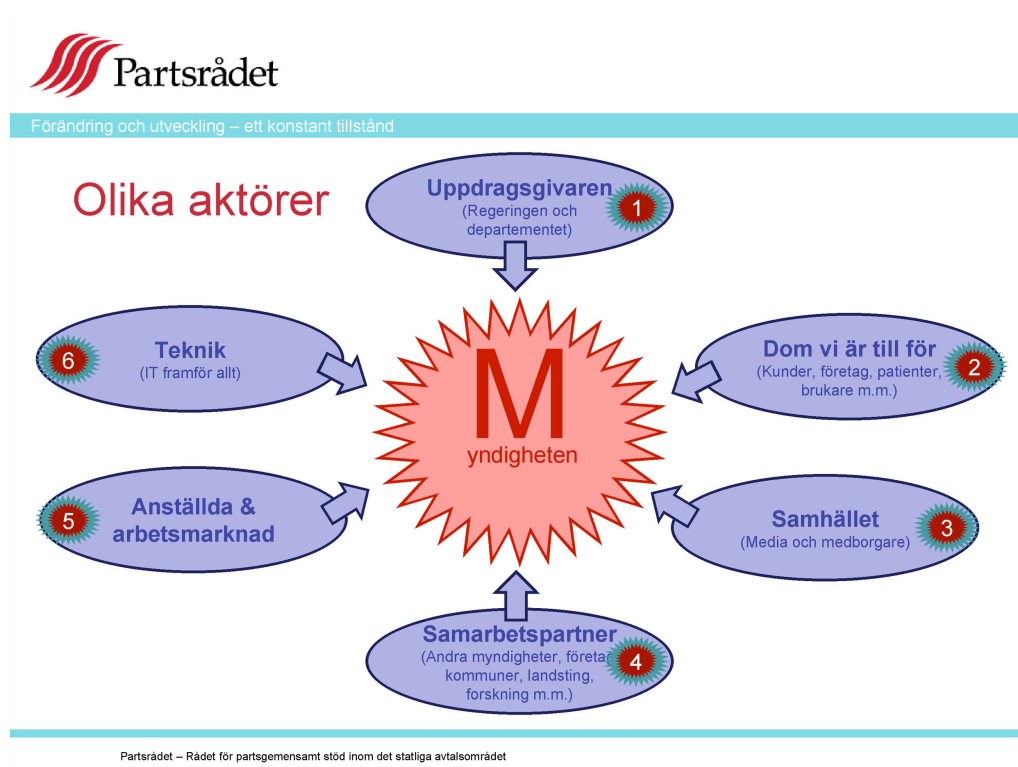
Omvärldsbevakningsarbete

– en process i fyra steg

För att ett omvärldsbevakningsarbete ska kunna bli framgångsrikt krävs att följande fyra steg genomförs:

1. Identifiering och kartläggning av organisationens omvärld

I det första steget identifieras och kartläggs de områden/aktörer i omvärlden som är viktigast för organisationen i fråga att bevaka. Följande modell, som tagits fram i samband med Partrådets program *Förändring och utveckling: Ett konstant tillstånd* kan användas som en utgångspunkt i kartläggningsprocessen:

2. Inhämtande av omvärldsinformation

De viktigaste informationskällorna med koppling till aktörerna identifieras och informationsinsamlingen påbörjas. Dessa informationskällor kan vara av varierande art och bestå av allting från hemsidor, nyhetsbrev och mediebevakning till nätverksträffar, kundenkäter och medarbetarundersökningar.

3. Analys och bearbetning av information

Insamlad information sammanställs, bearbetas och analyseras utifrån ett verksamhetsperspektiv. Hot, risker och möjligheter identifieras, och slutsatser om utvecklingens betydelse för den egna verksamheten dras.

4. Spridning och implementering av resultat

Viktiga resultat och insikter sprids inom den egna organisationen. Målet är att informationen ska kunna användas för att utveckla verksamheten. För att detta ska kunna ske behöver dock denna information först målgruppsanpassas – så att de grupper som tar emot den förstår resultatets vikt för sitt eget arbete och för den egna organisationen.

Organisatoriska förutsättningar

För att arbetet med omvärldsbevakningen ska kunna bli framgångsrikt krävs att det är organiserat, kopplat till rutiner i den dagliga verksamheten, stöds med verktyg och sanktioneras av ledningen. Här följer en mer ingående beskrivning av de organisatoriska förutsättningar som krävs.

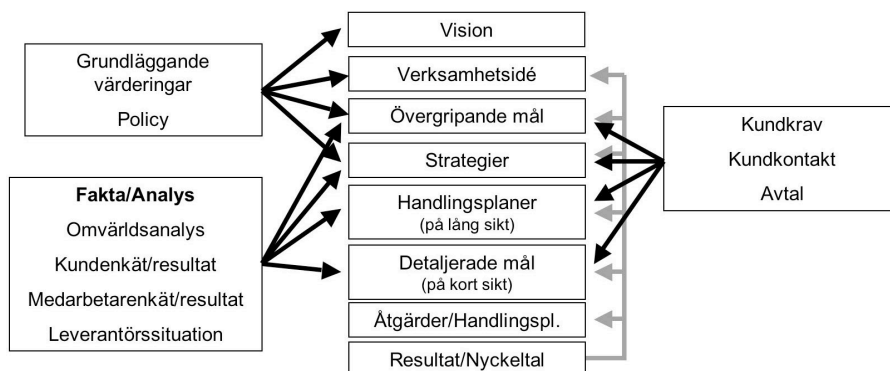
Arbetet behöver vara väl organiserat

För att arbetet med omvärldsbevakning ska kunna fungera behöver det finnas en plan för hur hela processen – från insamling till implementering – ska organiseras. Utan en sådan plan är det omöjligt att försäkra sig om att det, i varje led, finns någon som tar hand om informationen och ser till att den sprids och implementeras.

Att omvärldsbevakningsarbetet är så pass väl organiserat är relativt ovanligt idag, men undantag finns givetvis. Ett sådant är området IT- och teknikutveckling, för vilket många myndigheter har ett systematiserat arbetssätt som tillåter dem att implementera sådant som verksamheten kan ha nytta av i den egna organisationen. Den stora utmaningen är att lyckas med samma sak även inom ”mjukare” verksamhetsområden.

Arbetet behöver vara kopplat till rutiner i det dagliga arbetet

Omvärldsbevakningsarbetet behöver vara en del av det dagliga arbetet. Detta kan exempelvis säkerställas genom att området rutinmässigt tas med i förarbetet inför verksamhetsplanering såväl som inför utvecklingsplanering inom relevanta områden. Följande modell, framtagen i samband med Partsrådets program *Förändring och utveckling: Ett konstant tillstånd*, visar på olika nivåer/stadier där resultat från omvärldsanalysen kan lyftas in.

Arbetet behöver stödjas med relevanta verktyg

För att omvärldsbevakningsarbetet ska bli hanterbart behöver det finnas verktyg som stöd för arbetet. Exempel på detta kan vara ett datoriserat system i vilket handläggare kan föra in brukares synpunkter och förväntningar, eller ett systemstöd som kan användas för att på ett enkelt sätt fånga upp medarbetares förslag om hur verksamheten kan utvecklas för att bättre komma i fas med sin omvärld. Information som tas fram i sådana system kan sedan sammanställas och användas för att, exempelvis, utveckla befintliga tjänster och informationsmaterial.

Arbetet behöver sanktioneras av ledningen

För att arbetet ska kunna inverka positivt på verksamheten behöver det sanktioneras av ledningen. Det behöver, helt enkelt, finnas ett uttalat uppdrag att leverera verksamhetsrelevant omvärldsinformation.

Vad kan de lokala parterna göra?

Under Partsrådets program *Utveckling och Förändring: Ett konstant tillstånd* framkom ett antal saker som de lokala parterna kan göra för att bidra till att omvärldsbevakningsarbetet har positiv inverkan på den egna verksamheten.

Bidra med information och analyser

Arbetsstagarorganisationerna kan, utifrån sina medlemmars förutsättningar och kunskaper, bidra med relevant omvärldsbevakningsinput och analyser om hur händelser i omvärlden påverkar arbetet i organisationen.

Tidiga diskussioner om förändringar och dess konsekvenser

Parterna kan, i ett tidigt skede av processen, i existerande forum för samverkan diskutera hur förändringar i omvärlden kan påverka den egna verksamhetens inriktning.

Förenkla, förtydliga och sprida resultat

Parterna kan fungera som ett språkrör som hjälper till att förenkla, förtydliga och föra ut viktiga resultat av omvärldsbevakningen i sina respektive forum och informationskanaler.

Skapa diskussions- och samarbetsforum

Parterna kan bjuda in till diskussion och samarbete om hur resultaten bäst kan implementeras.